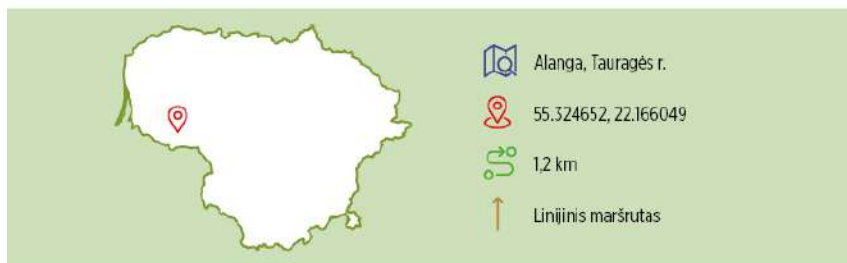

PLYNSIOS PAŽINTINIS TAKAS

- Alanga, Tauragės r.
- 55.324652, 22.166049
- 1,2 km
- Linijinis maršrutas

Telieka tik įsivaizduoti, kaip atrodytų Lietuvos gamta, jei sovietmečiu nebūtų buvę nusiausinti didžiuliai plotai pelkių. Atkūrus Nepriklausomybę pelkės pradėtos saugoti ir paskelbtos draustiniais, į juos laikui bėgant pradėti vienas po kito tiesti pažintiniai takai. Ne išimtis ir Pagramančio regioniniame parke esanti Plynosios pelkė. Ji buvo paskelbta telmologiniu draustiniu ir dar 2003 metais nutiestas medinių lentų takas.

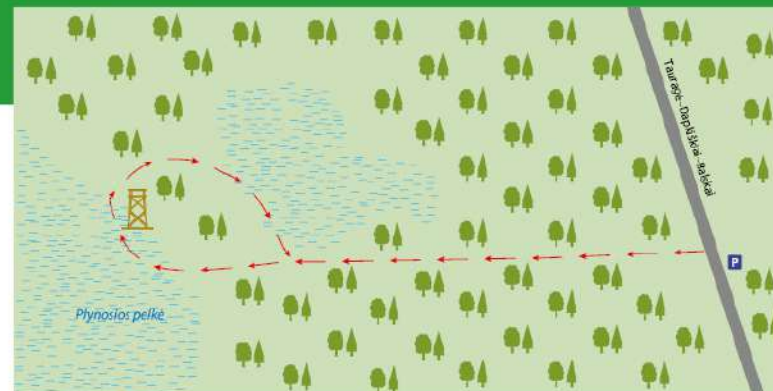
Pakerėti naujai pelkėse įrengtų Aukštumalos ir Mūšos tyrelio pažintinių takų grožio keliautojai vis dažniau ieško vietų, kur dar galima aplankyti pelkę. Jiems ką pasiūlyti turi ir Pagramančio re-

gioninis parkas. Į pelkę vedantis Plynosios pažintinis takas prasideda prie pat kelio. Pirmuosius porą šimtų metrų takas suformuotas iš smulkintos medienos ir vingiuoja per eglyną. Kuo toliau, tuo šlapiiau darosi, todėl nuo čia prasideda iš išilginių lentų sukonstruotas takas.

Pakeliui keičiasi ne tik tako danga, bet ir miškas. Eglės retėja, kol galiausiai visai prapuola, medžiai darosi žemesni, užtat kur kas padaugėja krūmynų ir žolynų. Eiti link pelkės tokia kas žingsnį besikeičiančia gamta ne mažiau įdomi patirtis, nei būti pelkėje. Tarp aukštų žolių neriantis takelis matomas vos keletą metrų į priekį, o praeinant prie pat takelio augančius medžius

Plynosios pažintinis takas

tenka net pasilenkti. Apima jausmas, tarsi po truputį su kiekvienu žingsniu vis labiau pasineri į gamtą.

Kuo toliau, tuo žemesni darosi medžiai, kol išlindus pro žemas, plonas ir lieknas pušeles visu grožiu atsiveria Plynosios pelkės erdvė. Į veidą pūstelėję vėjo gūšiai primena Kuršių marių vėją, kuris pasitinka į jas Nemunu išeinančią kiekvieną jachtą. Kuo toliau einu taku prieš vėją, tuo labiau pelkė darosi panaši į jūrą, kai pučiantis vėjas greitai išvalo iš galvos rūpesčius ir nereikalingas mintis. Kažin ar būtų toks efektas lankantis čia nevėjuotą dieną?

Ranka prilaidydamas kepurę, kad vėjas nenuneštų, artėju link apžvalgos bokštelio, kurį pamačiau ne iš karto. Pasilypėjus aukščiau galima dar labiau patirti tą pelkės didybę ir pajusti, kaip vėjas išpučia iš galvos paskutinius kasdienybės likučius. Nebūčiau pagalvojęs, kad pabūti vienam pelkėje yra tokia puiki streso mažinimo terapija.

Plynosios pažintinis takas atsinaujina, todėl kurį laiką apžvalgos bokštelio nerasiite. Regioninis parkas žada, kad jis tikrai bus. Take stovintys stendai skelbia,

ĮDOMU

Plynosios pelkėje galima sutikti dirvinį sėjiką, kuris gyvena tik plynose aukštapelkėse.

kad čia galima ne tik su savimi pabūti, bet ir šį tą apie pelkių gyvenimą sužinoti. Pamačius vabzdžius gaudančias saulšares ir tik plynose aukštapelkėse gyvenantį dirvinį sėjiką bus galima lengviau suprasti, kodėl pelkės yra saugomos ir vertinamos. Vienas iš tako informacinių stendų pasakoja, jog būtent dėl dirvinių sėjikų šioje aukštapelkėje buvo iškirsi visi į plynę išplėtę medžiai. Šie retai skraidantys paukščiai įsikuria tik atvirose aukštapelkėse. Gal dėl to ši pelkė ir gavo Plynosios pavadinimą? ■

ŠVENTOSIOS AUKŠTUPIO PAŽINTINĖ TRASA

Žmonės pyksta, kad bebrai užtvankas stato, lyg patys jų nestatytų. Ne bebrai, o žmonės 1957 metais užtvėnkė Šventosios upę ir prasidėjo 2 metus trukęs Antalieptės marių formavimosi procesas. Prarijusios 26 ežerus Antalieptės marios tapo antru pagal dydį vandens telkiniu Lietuvoje. Ant vienos iš marių pakrantėje pūpsančių kalvų galima rasti 26 akmenis su iškaltais pavadinimais. Kiekvienas jų simbolizuoja paskendusį ežerą. Greta įrengta sėdima regykla į marių pusę, o pasisupti galima valtys stiliaus sūpynėse – nuo šiol simboliuose paslėpta vandenių tema pasitinka kiekvieną, atvykusį į naujai įrengtą Šventosios aukštupio pažintinę trasą.

Pažintinės trasos atokvėpio vieta

Trasa prasideda Daneikių kaime, esančiame netoli kelio A6 (Utena–Zarasai) tarp Daugailių ir Degučių. Atvykti reikėtų per Bubius, nuo kurių žvyruotas kelias greitai nuveda prie Antalieptės marių. Trasos pradžiai parinkta tikriausiai gražiausia apylinkių vieta, kur atsivėręs marių vaizdas įkvepia 10 kilometrų žygiui aplink jas. Tiksliau sakant, aplink tą marių dalį, kurios dugne tūno paskendusis ežeras. Antalieptės marių kranto linija ypač vingiuota, o jose suskaičiuojamos net 75 salos. Kiekviena jų turi savo vardą – Palivarko, Beržų, Kormoranų, Bružų, Skeldų ir kt. Vienose jų peri kormoranai, žuvėdros, kirai ar kiti paukščiai, kitas puošia paminklai ir kryžiai – tai buvusią kai-

mų kapinės. Sako, užšalus marioms žmonės eina ledu į salas artimųjų kapais pasirūpinti, nes kitu metų laiku be valtys salų nepasiekia. Tas žmogaus rankomis sukurtas Antalieptės marių kraštovaizdis atrodo tikrai vaizdingas, tačiau 22 po vandeniu atsidūrusių kaimų gyventojų akimis, tikriausiai, viskas atrodo kitaip.

Atradusi praeinančią keliuką trasa pradeda sukti ratą laikrodžio rodyklės judėjimo kryptimi. Mitologiniais laiveliais dekoruotos nuorodos, rodyklės ir mėlynų dažų žymės ant medžių leidžia visą dėmesį skirti aplinkai, o ne maršruto ieškojimui. Žingsnį tenka lėtinti už dviejų kilometrų, nes prasideda Galminių kultūros paveldo kompleksas. Trasa veda pro senąsias Galminių kaimo kapines, Galminių piliakalnį ir net kelis Galminių pilkapynus, kurie nukelia į bronzos ir vėlyvąjį geležies amžius. Net jei šie objektai ir nesudomina, užliejimo išvengęs pušynas džiugina kvapais ir vaizdais.

Kilometrai sukasi, kol sustoti priverčia miniatiūrinė Kirkilų apžvalgos bokšto kopija. Toks pirmasis įspūdis susidarė priešus pamaryje įrengtą atokvėpio vietą, kurioje stovi pusbėnelio formos sostas.

Anksčiau čia buvo didžiausios marių salos – Blekiškių ir Skeldų, kurioms susijungus susiformavo pusiasalis. Vieną iš

ĮDOMU

Šventosios aukštupio pažintinėje trasoje yra įrengta pontoninė perkėla, kuria galima persikelti į kitą upės krantą savarankiškai.

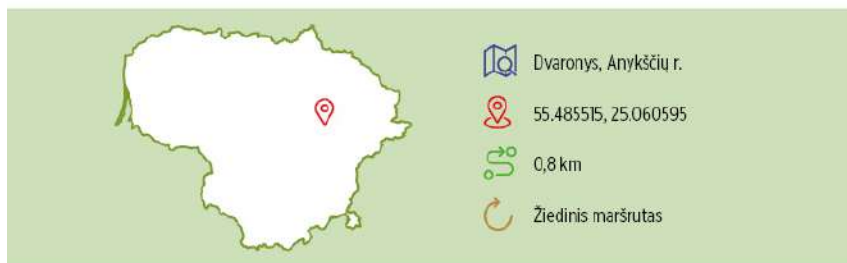

Pantoninė perkėla

marių įlankų nuo likusios jų dalies teskiria neplati protaka, kurią Gražutės regioniniame parke sugalvota išnaudoti ypač sumaniai. Įrengus savarankišką persikėlimą tarp dviejų krantų, ne tik padarytas žiedinis maršrutas, bet ir pasiūlyta pramoga, kurios Lietuvoje iki šiol nebuvo. Ši pažintinė trasa yra vienintelė tokia, kurią norint įveikti reikia persikelti į kitą krantą pačiam. Atrakcija yra visiškai nemokama ir neturi analogų Lietuvoje, todėl neabejotinai pakreips pažintinių takų mėgėjų Aukštaitijos kryptimi.

MEDŽIŲ LAJŲ PAŽINTINIS TAKAS

Dvaronys, Anykščių r.

55.485515, 25.060595

0,8 km

Žiedinis maršrutas

Medžių lajų pažintinis takas prasideda nuo bokšto apačioje įrengto informacinio centro ir pakeliui pro Puntuką kyla į kalną link Medžių lajų tako pradžios. Šioje atkarpoje 6 informaciniai stendai supažindina su Anykščių šilelio medžiais, augalais, gyvūnais. Toliau maršrutas pro Puntuką pasuka link Medžių lajų tako pradžios. Užkilus laiptais į kalną būtų galima tiesiai į jį ir nueiti, jei ne įėjimo kontrolės įrenginiai su šalia stovinčia kasa. Medžių lajų tako lankymas nemokamas, tačiau didelė dalis lankytojų kasoje perka savanorišką vienkartinį regioninio parko lankytojo bilietą

IDOMU

Medžių lajų takas yra pirmasis tokio tipo statinys ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Rytų Europoje.

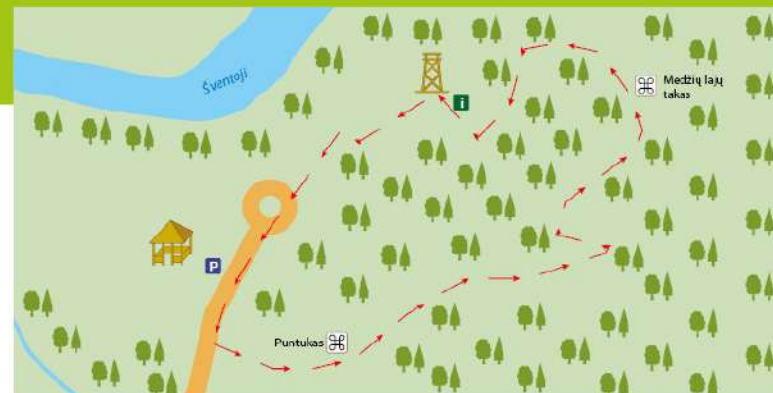

Medžių lajų takas

giliai įsitikinę, kad tai mokestis už galimybę pasivaikščioti medžių viršūnėmis einančiu taku. Turbūt ne taip gaila susimokėti vieną eurą, kaip nesmagu pasijausti pergudrautam. Net jei kiekvienas surinktas euras ir panaudojamas protingai.

Atidavę duoklę Lietuvos gamtai žengiamo ant Medžių lajų tako. Jis pirmasis toks pastatytas ne tik Baltijos valstybėse, bet ir visoje Rytų Europoje. Takas atidarytas prieš kelerius metus, o pačios Prezidentės dalyvavimas atidarymo iškilimėse tarsi pasmerkė šį lankytiną objektą neįsivaizduojamai lankytojų apgulčiai. Automobilių spūstys Anykščiuose, policijos pagalba reguliuojant eismą kelyje link Puntuko ir sovietinius laikus primenančios eilės prie įėjimo parodė, kad atėjo laikas atrasti Lietuvą. Medžių lajų takas su apžvalgos bokštu tapo ne tik populiariausiu lankytinu objektu Lietuvoje, bet ir simboliu, reiškiančiu lūžio tašką, kai keliauti po Lietuvą tapo madinga.

Garsinant Anykščių šilę ir stengiantis parodyti jo grožį Medžių lajų takas stojo į vieną gretą su Antanu Baranasku. Jo poemos ištraukas galima rasti tako stenduose. Be poeto žodžių, take stovi keletas stendų, supažindinančių su gamtinėmis ir kultūrinėmis šios vietos vertybėmis. Visgi

Medžių lajų tako apžvalgos bokštas

medžių lajų lygyje įrengtas metalo konstrukcijų takas sukelia tokias emocijas, kad einant pirmą kartą norisi duoti beribę valių akims, o ne skaityti pažintinę informaciją.

Keleto šimtų metrų ilgio takas nepradžiugins tik bijančiųjų aukščio. Kuo toliau, tuo labiau takas atsiplėšia nuo žemės ir šlaitui leidžiantis žemyn išliksdamas tame pačiame aukštyje takas vingiuoja link apžvalgos bokšto. Jame 34 metrų aukštyje įrengta apžvalgos aikštelė ne tik sukelia pačias stipriausias emocijas, bet ir dovanuoja pačius gražiausius vaizdus.

Aukštaitijos regiono tautinės juostos motyvais papuoštas Medžių lajų tako apžvalgos bokštas pakyla į medžių viršūnių lygį. Tolumoje galima įžvelgti net ir neseniai aplankyto aukščiausios Lietuvos bažnyčios bokštus, o apačioje mėlynuoja net keli Šventosios upės vingiai. Tik retas kuris

geba pamatyti kiekvieną miško paukštelį, šapelį ar vėjelį, kaip kad tą Baranaskas matė. Tačiau atsivėrusi ir žaliai banguojanti Anykščių šilelio panorama kerį bemaž kiekvieną. Turbut ir pats poetas nebūtų prieštaravęs, kad jo apdainuotame šilelyje atsirastų toks statinys, į kurį taip gausiai keliautų žmonės pasigėrėti gražia Anykščių krašto gamta.

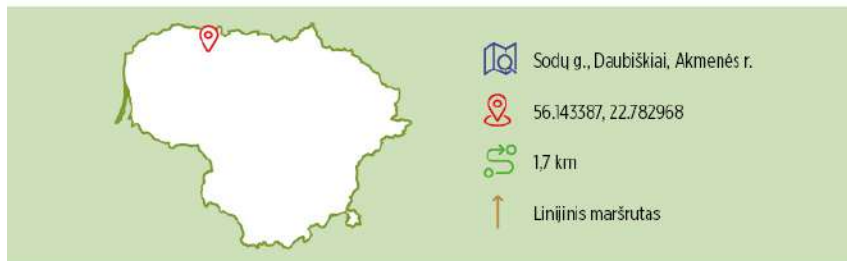
Tik vienintelis Puntuko akmuo gali būti nepatenkintas Medžių lajų tako draugija. Anksčiau buvęs dėmesio centre, dabar gryčios didumo akmuo dėmesio gauna kur kas mažiau. Pasak mitologijos, Puntuką velnias nešė Anykščių bažnyčiai griauti, tačiau mokslininkai sako turį įrodymų, kad antrą pagal dydį akmenį į Lietuvą iš Skandinavijos atgabeno ledynai. Per Antrąjį pasaulinį karą skulptorius Pundzius akmenyje iškalė Atlantą įveikusį Lietuvos lakūną Dariaus ir Gireno bareljefus ir testamento žodžius, kuriuos galima pasiskaityti einant pro Puntuką link Medžių lajų tako pradžios. ■

LANKYTINI OBJEKTAI

- Puntuko akmuo
- Medžių lajų takas
- Apžvalgos bokštas

JURAKALNIO PAŽINTINIS TAKAS

Prisižiūrėjęs mokslinės fantastikos filmų važiuoju į Ventos regioninį parką. Iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad Ventos regioninį parką su garsiu mokslinės fantastikos filmu „Juros periodo parkas“ sieja tik vienas bendras žodis – *parkas*. Iš tikrųjų sąsajų yra žymiai daugiau, o jų reikia ieškoti tolimoje praeityje, kai Žemėje karaliavo dinosaurai. Steveno Spielbergo filme vaizduojami prieš 150 mln. metų Žemėje gyvenę priešistoriniai gyvūnai, kurių pėdsakų galima aptikti ne kur kitur, o Papiilėje. Toje vietoje, kur ant Jurakalnio atodangos stovi apžvalgos bokštas, prasideda Jurakalnio geologinis pažintinis takas, padedantis ne tik pažvelgti į dinosaurų erą, bet ir prie jos prisiliesti. Prisiliesti tikrąja to žodžio prasme.

Anot papilėniškių, Jurakalnio geologinis pažintinis takas prasideda Papiilėje, kur prie bažnyčios stovi S. Daukanto muziejus. Visgi tako pradžios suradimas gali suteikti nemažai neigiamų emocijų, todėl neapsiriksite pasivaikščiojimo pradžia pasirinkę kitą pažintinio tako galą. Ten įrengta erdvi automobilių stovėjimo aikštelė, stovi stendas su tako schema, o apžvalgos bokštas iš karto apdovanos gražia Ventos upės slėnio panorama.

Dar 1811 metais Baublių muziejaus įkūrėjas Dionizas Poška Ventos slėnyje ir atodangoje rado suakmenėjusių gyvių.

ĮDOMU

1811 m. Papiilėje radus fosilijų, paaiškėjo, kad čia slypi jūros periodo kapinynas. Tai vietovę išgarsino tarp geologų ir paleontologų visame pasaulyje.

Kaip vėliau paaiškėjo, čia slypi ištisas jūros periodo kapinynas, todėl į Papiilę sugužėjo geologai ir paleontologai iš Rusijos ir visos Europos. Kaip niekur kitur aukštai į žemės paviršių iškilęs jūros periodo sluoksnis išgarsino Papiilę tarp geologų visame pasaulyje. Rastos naujos rūšys pavadintos lietuvių geologų vardais, o viename iš pavadinimų *Indosphinctes (Elatmites) papilensis* slypi ne kas kita, o Papiilės pavadinimas.

Už apžvalgos bokšto į Ventos upės slėnį veda mediniai laipteliai. Ten esančioje gri-

Į Ventos upės slėnį vedantys mediniai laipteliai

voje nuolat vyksta erozija, todėl atveriami senieji žemės sluoksniai kartu su juose suakmenėjusiais gyviais. Ne pas vieną Papiilės gyventoją galima rasti spiralės formos fosilijų, kurių čia gali paieškoti kiekvienas einantis taku. Kad netektų nusivilti, Ventos regioninis parkas prašo prieš tai apsilankyti lankytojų centre ir bent kiek susipažinti su fosilijomis ir jų ieškojimo ypatumais.

Kitoje griovos pusėje laipteliais užlipus aukštyn tako geologinė tema baigiasi. Papiilė yra vienas seniausių Žemaitijos miestelių, minimas jau nuo 1339 metų, kai čia stovėjusią pilį puolė kryžiuočiai. Dabar kairiajame Ventos krante stūksantis piliakalnis tapęs iškeliavusių anapilin poilsio vieta, nes XIX amžiuje ant piliakalnio pradėta laidoti. Laidoti čia ne tik paprasti žmonės, kadangi užlipus ant piliakalnio galima pamatyti ir Simono Daukanto kapą. Jis buvo

iškiliausia šio krašto asmenybė, paskutinius gyvenimo metus praleidęs Papiilėje. S. Daukanto kapo geriausia ieškoti pagal nuotrauką, nes takas iki jo nėra paženklinytas. Fotografuokite vieną iš kelių take stovinčių informacinių stendų su tako schema ir iškilus abejonių žvilgtelkite į nuotrauką. Gal tikslaus maršruto ji ir neparodys, bet ant kelio tikrai užves.

Tiltu perėjęs į kitą Ventos krantą pažintinis takas medine paupio promenada patraukia link bažnyčios bokštų. Čia pavėsingame Ventos slėnio šlaite įrengtas Lakštingalų slėnis, o kitapus tvoros stovi dailiai sutvarkytas medinis namelis. Jame įsikūręs garsaus rašytojo ir istoriko darbus saugantis muziejus. Toliau tako ženklavimo nebesimato, todėl tenka apsigręžti ir grįžti atgal tuo pačiu taku. 1,8 km ilgio pažintinis takas nėra žiedinės formos maršrutas. ■

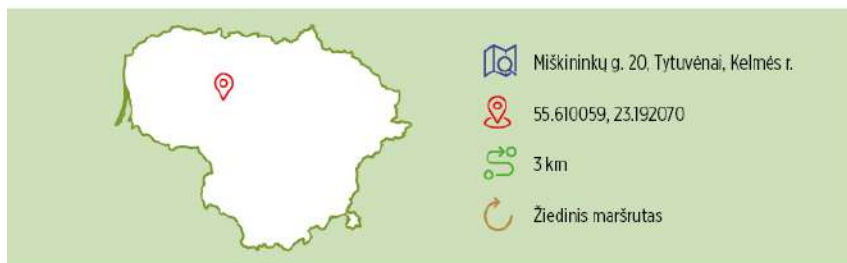
Simono Daukanto muziejus Papiilėje

LANKYTINI OBJEKTAI

- Jurakalnio griovos atodanga
- Papiilės I piliakalnis
- Simono Daukanto kapas
- Simono Daukanto muziejus

GILIAUS EŽERO PAŽINTINIS TAKAS

Tytuvēnu vienuolyno ansamblis susilaukia nemažai žiniasklaidos dėmesio, todėl tai neabejotinai yra turistų lankomiausia vieta šiam miestelyje. Lankomiausia, bet ne vienintelė. Pasizymintis pelkėmis ir gervėmis šis regioninis parkas yra toje vietoje, kur susijungia žemaičiai su aukštaičiais ir yra savotiška jų sąsaja. Dar ežerų ketvertas telkšo Tytuvėnų apylinkėse, o aplink vieną iš jų – Giliaus – yra įrengtas 3 kilometrų ilgio Giliaus ežero pažintinis takas.

Pasivaikščiojimą šiuo taku geriausia pradėti paplūdimiu prie Tytuvėnų girininkijos. Čia ir informaciniai stendai stovi, ir mašiną yra kur pasistatyti. Jei painu ir šios vietos rasti nepavyksta, galima užsukti į netoliese esantį Tytuvėnų regioninio parko lankytojų centrą, kur ne tik kelią parodys, bet dar ir apie saugomus gamtos turtingumus pasidalyt informacija.

Lieptelis į Giliaus ežerą

Šaltas ir gilus yra Giliaus ežeras. Giliausia jo vieta siekia 23 metrus gylį, o šaltą vandenį lemia gausybė įtekančių šaltinių. Dėl šių šaltinių bei dėl ežere gyvenančių dumblių vasarą jo vanduo tampa žalsvas. Nepaisant šalto vandens, Giliaus ežero pakrantėse yra ne vienas pliažas, todėl pasivaikščiojimą pažintiniu taku karštą vasaros dieną galima suderinti su maudynėmis ežere.

Vakariniame ežero krante prasidėjęs Giliaus ežero pažintinis takas veda per pelkėtą pievą, todėl įrengtas medžio lentelių takas, o su aplinkinių augalija ir gyvūnija supažindina iliustruoti ir informacija neperkrauti informaciniai stendai.

Kiek šiauriau Giliaus ežero tyvuliuoja kitas ežeras – Apušys, o juos skiria vos kelios dešimtys metrų. Šioje vietoje medinis takas baigiasi ir sausais batais tęsti kelionės pažintiniu taku neįmanoma. Tenka šiek tiek išsukti iš maršruto ir paėjus pylimu tarp ežerų, kur anksčiau ėjo geležinkelis, vėl galima grįžti į taką, palikus už nugaros šlapį pievą.

Vargu ar verta šiuo taku eiti ankstyvą pavasarį, kai ežero vanduo būna pakilęs, o pievos pažliugusios. Tuo labiau kad einant toliau rytiniu ežero krantu po kojomis srūva nesuskaičiuojama gausybė šaltinių. Tako danga įrengta iš išilginių lentų, kurios drėgnu oru gali būti pakankamai slidžios.

Rytiniame ežero krante, kur šlaite trykšte trykšta šaltiniai, susiformuoja kabančios pelkės. Iš pažiūros nedidelis ežeras einant aplink dovanuoja labai skirtingus vaizdus ir galima stebėti, kaip gamta keičiasi tiesiog akyse. Ir taip įdomaus pažintinio tako patrauklumą dar labiau padidina šlaite įrengtas medinis apžvalgos bokštelis. Neaukštas, bet pakankamas, kad nuo jo būtų galima pasigėrėti Giliaus ežero panorama.

Take galima aptikti ir akmenų rūžos fragmentų, tik ne tokių didelių, kuriuos galima pamatyti tame pačiame Tytuvėnų regioniniame parke įrengtame Akmenų rūžos pažintiniame take. Gamtos įvairovę pasižymintis Giliaus ežero pažintinis takas nenustoja stebinti ir pabaigoje, kai jo maršrutas eina per senąjį šilą, kuris skaičiuoja jau trečiąjį

Apžvalgos bokštelis

Kabančios pelkės – tai šlapvietės, susidarančios dėl šlaite nuolat iš po žemių trykstančių šaltinių.

šimtmetį. Dar vienas įdomus faktas, kad pusė Tytuvėnų šilo buvo iškirsta statant ilgąjį Lyduvėnų tiltą.

Pačioje tako pabaigoje stabtelėti priverčia kelią pastojančios sodybos. Vienoje įsikūręs Miško muziejus, bet šiam kartui pakaks ir pažintinio tako. 3 kilometrų pasivaikščiojimas neprailgo ir iš aprašymų internete niekuo neišsiskiriantis pažintinis takas viršijo lūkesčius su kaupu. Graži ir nuolat besikeičianti gamta šį taką padaro vertą dėmesio, nepaisant to, kad drėgnuometų metu jį pereiti gali būti sunku. ■

- Miško muziejus
- Kabančios pelkės
- Apžvalgos bokštelis